

שביל פרות החלב

ראובן זלץ

זה ללא ספק אחד מהמקומות היפים בארץ שהפך בעיקר בעשור האחרון ליעד תיירותי פופולרי במיוחד. בית לחם הגלילית, פינה קסומה שדרך סיפורה ניתן להבין היטב את השינויים הדרמטיים שעבר ענף החקלאות בכלל והרפת בפרט. הסיפור של צביקה ברנדס ומשפחתו, הוא בעצם הסיפור של ענף הרפת המושבית. על המעבר החד אומר צביקה "לקחו קילשון ועקרו מהשורש". אך צביקה לא אוהב לקטר ולמרות המצב, הוא מחייך, אופטימי ואוהב את מה שהוא עושה •

בית לחם הגלילית הוקמה על ידי הטמפלרים לפני 101 שנים ואי אפשר להישאר אדיש כשנוסעים בדרך המובילה ליישוב. לרגע נדמה כי אנחנו בחו"ל, אולי בדרום צרפת, אך השלטים מבהירים לנו היטב כי אנו נוסעים מוקפים ביער עצי אלוןי תבור והדרך המתפתלת מגיעה בסופה למושב העובדים הקסום. בתי הטמפלרים שנותרו במושב, מהווים תזכורת יפה להיסטוריה המקומית. אך כיום, חוץ מהבתים והנוף המדהים, לא נותר כמעט דבר מהחזון החקלאי. תושבי המקום הבינו כבר לפני למעלה מעשור, כי אין עתיד בחקלאות ולאט לאט שינו את מקצועם, בצער רב תוך משברים קשים ביישוב ובמשפחות. כיום עיקר הפרנסה של תושבי המקום, מגיעה מענף התיירות, חוגים, ייצור גבינות, קרמיקה, חוות תבלינים הגדולה בארץ, סיורים וגם רפת תיירותית, כמו שבנחלת משפחת ברנדס.

צביקה ואפרת ברנדס, גרים משנת 57 במושב, 4 ילדים ו-3 נכדים. משפחה ישראלית שורשית, הנטועה חזק באדמת העמק וחווה על בשרה את השינוי הקיצוני שעבר ועדיין עובר על החקלאות וענף הרפת.

התיירות הגיעה בעקבות פשיטות הרגל
קצת קשה להבין את השינויים הדרמטיים שהמושב עבר, המקום השקט והקסום הזה ידע ועדיין יודע ימים לא פשוטים בנושאי כלכלה ופרנסה. ממושב חקלאי של עשרות שנים, שינה היישוב את פניו וכיום עיקר הפרנסה מגיעה מענף התיירות.

הרובוט בפעולה

תעודת זהות שביל פרות החלב

רפת שביל פרות החלב מחולקת לשתי רפתות. מכון החליבה הישן הממוקם בתוך הרפת של הטמפלרים שנבנתה לפני 110 שנים. צביקה "ההורים החזיקו את הרפת עד שהשתחררו מהצבא ואז בעצם לקחנו את המשק מההורים. בהתחלה גידלו הודים וקצת ירקות ובסופו של דבר נשארו רק עם הרפת. בשנת 2002 פתחנו את הענף השני, רפת תיירותית. בשנת 2007 סיימנו לבנות את הרפת החדשה שהיא רפת רובוטית שבא הרובוט חולב 60 פרות, יש לנו מכסה של מיליון ליטר לשנה והחלב מסופק לתנובה. כרגע מבחינת החלוקה, ברפת הרובוטית 60 פרות ועוד 30 במכון הישן. עוד בתקופת ההורים ועד שנת '83 האכלנו את הפרות בירק, מאז עברנו למרכז מזון ואנחנו עובדים עם אמבר משער העמקים".

עברו לרפת תיירותית

חייב לשאול, איך זה לגור במקום קסום שכזה?

צביקה "אף אחד לא מרגיש באמת היכן הוא גר. אתה לא קולט את המקום שאתה גר אלא כשאתה נוסע למקום אחר. המודעות ליופי המקום לא חודרת ביום יום. אנחנו אוהבים את המקום ומודעים ליופיו אבל אתה לא עוסק בזה ביום יום".

גם המושב משתנה?

"בעצם הנושא של התיירות הגיע לאחר שמשקים החלו לפשוט את הרגל. תשמע היו כמה ענפים שפוט נעלמו מהעולם, היה כאן ענף וורדים ענק והוא כבר לא קיים באץ'.

כשהמרבץ יבש:

- ◆ העטינים נקיים והפרות נקיות
- ◆ פחות תאים סומטיים בחלב
- ◆ פחות דלקות עטין
- ◆ פחות זבל לפינוי

כפיר אינרליז ב.צ"ח

לשירותכם תמיד, חנה 052-4379582, טל. 08-6234276 נייד: 053-7790381 פקס. 08-6234277

רפת תיירותית

ענף התיירות ברפתות נולד מאילוץ כלכלי ותוך כדי השינוי הגדול העובר על ענף הרפת בארץ. מזה כעשור הפכו בעיקר רפתות משפחתיות לרפת תיירותית כחלק מנטישת החקלאות המסורתית במושבים וחיפוש אמצעי פרנסה אחרים. משמעות העניין, ביקורים סדירים של קבוצות מאורגנות ויחידים המגיעות לרפת ומקבלות הסבר על הענף, מכון החליבה, גידול הפרות, מזון ועוד. בחלק מהרפתות הלכו צעד קדימה ומשלבבים הכנת שוקו, חמאה, האכלת עגלים וכל מה שעשוי לעניין את הישראלי המצוי. בשנים האחרונות הבינו גם במועצת החלב ובהתאחדות כי הרפתות התיירותיות יכולות לשמש כשגרירים נהדרים לענף והחליטו לתמוך ולהכין תכנית לפרסום ושיווק ענף מתפתח זה.

האורחים חייבים לצאת מכאן מרוצים

אז מה זה בעצם רפת תיירותית?

"אנחנו עושים פעילות לקבוצות ולמשפחות ברפת. למשל היום היה כאן שיטפון בבוקר, הגיעו אלינו 130 ילדים מבית ספר בנצרת. עשינו להם סיור, אני מדבר ערבית, קבלו הסבר על מחזור חייה של הפרה, אחר כך מחזור חייה של התרנגולת, הסבר על חליבה, סיור ברפת, הגמעת עגלים, עושים שוקו וחמאה ובסוף מקבלים הסבר על רובוט חליבה. בסך הכל 7 תחנות. הילדים חייבים לצאת מכאן מרוצים, אין מצב שלא".

איך רובוט החליבה?

צביקה "אני נדלקתי על הרובוט מייד כשהוא יצא לשוק עוד בשנת 99. לראשונה הרובוט הגיע לבית אלפא ואהבתי מה שראיתי. אשתי ואני נסענו לראות את הרובוט ותפקודו בהולנד ברפת משפחתית. הרובוט עצמו הוא דבר פנטסטי כי הוא חולב לבד. אלא מה, מבחינה כלכלית זו נפילה, כי כשאתה בודק מבחינה כלכלית אתה מגלה פער בכמות החלב בין רפת רגילה

לאן נעלמה הציונות. צביקה ברנדס

לבין רפת רובוטית. העלות של המזון ושאר המרכיבים יותר גבוהה מברפת רגילה. כך גם עלות חומרי הניקוי העולים כמעט כפליים, גם התפעול יקר יותר. בקיצור הרובוט הוא נהדר אבל עדיין לא מגיע למקום שהוא צריך ואמור להגיע. זה עדיין לא שם. אבל בגדול ברור לי שזה הכיוון כי בסופו של דבר האנשים לא יחלבו, מה גם שהחליבה הרובוטית בריאה הרבה יותר מבחינת בריאות העטין".

היו כאן מפטמי אווזים, המדינה סגרה את הענף. כל אלה שהיו בני גילי הלכו לתחום התיירות לאחר סגירת המשק החקלאי. חלק עשו צימרים, אחר עשה ספא, מסעדות, טיולים ועוד. אנחנו הלכנו לנושא של רפת תיירותית".

אני נדלקתי על הרובוט מייד כשהוא יצא לשוק עוד בשנת 99. לראשונה הרובוט הגיע לבית אלפא ואהבתי מה שראיתי. אשתי ואני נסענו לראות את הרובוט ותפקודו בהולנד ברפת משפחתית

איך ההרגשה לעבור מחקלאות למדריך תיירות, זה בטח לא קל לאדם מבוגר?

"תשמע אני כל השנים הייתי במילואים ועבדתי עם חיילים וזה בעצם די דומה. יצא שהשתחררתי ממילואים בערך בגיל 48 ואז התחלתי עם התיירות. כי בעצם שאתה לוקח אנשים ומדבר איתם אז יש כאן סוג של סיפוק. אני מאוד אוהב גם הרפת וגם את ההדרכה. אנחנו מצליחים לשלב כאן בין הדברים למרות שזה לא פשוט".

הזוג ברנדס ברגע של הפוגה

הרפת הישנה שנבנתה על ידי הטמפלרים

מרגיש כדור אחרון לרפתנים?

"כן, ככה נראה לי, בהחלט כן. זו לדעתי נקודת אל חזור. כל רפת שנסגרת לעולם לא כבר לא תחזור לפעול. רפת היא לא העבודה הקשה היחידה בעולם, השאלה כאן היא התגמול. אין בעיה של דור המשך, פשוט זה הפך לעסק לא משתלם ואז הצעירים לא מעוניינים לבוא".

אם יש נושא שברפת המושבית נחשב לעצוב במיוחד, זו נושא דור ההמשך. כיום מעט מאוד צעירות וצעירים רוצים לחזור הביתה ולקשור את גורלם בענף חסר תכנון ויש מי שיאמר, אף חסר עתיד. אם נוסיף לזה תקנות דרקוניות המונעות חלוקת נחלה הוגנת לכל הבנים, נקבל תמונת מצב עגומה במיוחד

אז על דור המשך אין בעצם מה לדבר?

"המצב קשה מאוד, אשתי, אפרת, חוששת שאם אנחנו ניבחר בן ממשיך, אז הילדים עלולים לריב על הרכוש. אז אנחנו בעמדת המתנה, מחכים לראות מה יקרה. זו בעיה. כרגע אין פתרון לעניין הזה".

מה היית רוצה שיקרה?

"קודם כל שידאגו שלכל הרפתנים הקיימים תהיה פרנסה אחרת לא יהיו רפתות בישראל. אני באמת שואל, איפה כאן הציונות, לאן היא נעלמה. הרי בסוף יהיו כאן עשר רפתות גדולות השייכות לתאגידים ומי יעבוד שם, כמה ירוויחו העובדים, איך זה יתנהל, איפה העבודה העברית, איפה החקלאות. אי אפשר למדוד את הכל רק דרך החור שבשקל. חייבים להמשיך את התכנון בענף אך הבעיה היא שיש עניינים עם המכסות וההתאמות במהלך השנה". ▲

פתאום הפכנו לפושטי יד ורגל

במשך שנים התפרנס צביקה וחבריו מחקלאות, בעבודה קשה, בזיעה ובחריצות. אך החקלאות כבר מזמן לא באופנה ועבודה זו לא מילה מוכרת לרבים מתושבי ישראל

כשאתה שומע על מצב החקלאות וענף הרפת, מה עובר לך בראש?

"עצב גדול, אני רואה שבעצם אנחנו פושטי יד. אני גם רואה את היחס של הציבור לחקלאות אל מול היחס של הממשלה לחקלאות. אנשים המסיימים כאן סיום אומרים לנו כי מגיע לנו להתפרנס אבל לצערי זה לא מה שחושבת הממשלה. אני מסתכל על זה שאנחנו כ-400 רפתנים בכל המושבים בארץ. כלומר ברוב המושבים בארץ היום כבר אין בהם רפת ומבחינתי זה פספוס ענק הן לכלכה ואין לציונות ולעבודה החקלאית".

אתה מדבר על שחיקה ברווחיות?

צביקה עונה בצער "לא, אני מדבר שלקחו קלשון ועקרו מהשורש. כעת, כאן במושב נותרו רק שלוש רפתות, מתוך 62 משקים שפעם היה בכל משק. זו מגמה שנמשכת כבר שנים ארוכות כחלק ממדיניות ממשלתית. הכאב הזה מתסכל בעיקר כי הוא לא עוזר. עכשיו אביתר עומד מסכן מול הבית של כחלון, אתה חושב שזה מעניין משהו? כחלון יצא אליו? מזל שלנו שמצאנו את הרפת התיירותית כי אחרת היינו ללא פרנסה". אומר צביקה וניכר בו הכאב על המצב, אך הוא לא מקטר, אלא מקבל את המציאות ומנסה להתמודד מולה. צביקה "אנחנו עובדים מסביב לשעון, כל השבוע, כל השנה. אני לא מתלונן אבל משתדלים לשרוד ולהפסיד כמה שפחות. תיירות זה קשור יותר לנתינה ואם אתה נותן לאנשים את הלב הם יבואו אליך שוב".

